

Donderdag 13 april 1916 – ochtendeditie

Onze correspondent te Havre meldt dat koning Albert der Belgen gisteren de Deense schrijver Jörgensen, die een bezoek aan het front gaat brengen, heeft ontvangen.

Donderdag 13 april 1916 – avondeditie

Londen, 12 april. Engels stafbericht.

De vijand heeft gisteravond drie aanvallen gedaan op onze stellingen ten westen van de weg Pilkem-leper. Bij de eerste aanval kreeg hij voet in onze loopgraven, maar werd er snel weer uit verdreven. De andere twee zijn afgeslagen. De vijand heeft 25 doden en 3 gevangenen achtergelaten. Wij hebben vandaag de vijandelijke stellingen in deze streek beschoten.

Aanmerkelijke artillerieactie ten noordwesten van Wijtschate. De vijand heeft veel granaten achter St.-Elooi geschoten, maar weinig op onze frontlinie en de mijntrechters daar gevuid.

Het is nu gebleken dat de Canadezen de vorige week in deze streek de vijand zware verliezen hebben toegebracht.

Memoranda (KVdW).

Brussel, 25 maart.

Wij lezen van president Wilson dat hij, op politieke reis zijnde, zo vernuftig als poëtisch, en met al de geestdrift die erbij behoort, aan de samengestroomde toehoorders verklaart, wat de Amerikaanse vlag zoal betekenen kan. Terzelfder tijd reikte te Londen de koningin van Engeland op St. Patrickdag klaverblaadjes uit aan Ierse soldaten.

Aldus exploiteerden beiden, het wordt met alle eerbied gezegd, de kinderlijke liefde voor het embleem, ons allen als het ware aangeboren, en die een mooie illustratie is van de natuurlijke geestesluidheid, waar ik het voor een paar dagen over had. Liefde voor de bevattelijk gemaakte, de met bevattelijkheid omklede gedachte, die men dan nog alleen bezien moet om ze in eigendom te bezitten, die men zonder meer nog slechts te slikken heeft en zonder verder naar de inhoud hoeven te vragen: bewijs tevens van de vrees voor de gedachte, die men zelf zou moeten vinden, voor de gedachte die nog moet worden gedacht: welk ontmoedigend teken van het gebrek aan de onontbeerlijke zelfstandigheid!

Overmacht van het zintuig op het begrip, die eeuwig is en onuitroeibaar, en blijkbaar een psychologische noodzakelijkheid. Ik heb het dragen van kokardes als het lopen in optochten altijd gevoeld als iets vernederends, als een toegeving aan de kuddegeest. Dat zulk gevoel niet mag, heb ik haast aan den lijve gevoeld de dag, dat België in de oorlog gewikkeld werd. Onbegrijpelijk genoeg: nauwelijks was het nieuws bekend van de ramp, waarin België zo goed als zeker bezwijken zou (twee dagen tevoren dacht ieder er zo over, maar de oorlogsverklaring bracht daar in één oogpink verandering in), of aan al de huizen ging de Belgische vlag wapperen. De bekommernis van vierentwintig uur vroeger sloeg ineens als het ware in vreugde om; men had de oorlog nodig gehad om de nationale trots wakker te schudden. En die trots had behoefte zich te vertonen: geen Brusselaar die niet liep, als bij toverslag, met een of andere rozet, met deze of gene decoratie in het knoopsgat. Behalve ik dan, die de oorlog nu juist niet zo prettig vond, en geenszins een reden om er mij met linten om te tooien. Hetgeen dan ook voor mij dreigde slecht af te lopen: op een avond zag ik mij in een café gedwongen, eveneens zo'n versiersel in het knoopsgat te steken, op gevaar van een pak slaag ... Zulke emblemen zijn later in Brussel verboden geworden ...

op het ogenblik dat ik juist lust kreeg er een te gaan dragen: nl. wanneer wij het recht op nationale fierheid gekocht hadden met ons bloed, en onze bravade geen gebaar meer was van molenwieken. Maar toen was er bij de Brusselaars het nieuws van af: niemand nog droeg de Belgische kleuren, dan hier en daar een vrouw in de rouw ...

Die liefde voor het embleem is trouwens geen louter Belgisch verschijnsel: het is internationaal, en het pijnlijkste, tevens belachelijkste voorbeeld en bewijs dat ik ervan gezien heb, was Duits. Het was verleden jaar, op één Mei. Talrijke troepen trokken door Brussel, ik bedoel door de stad en niet door de stations (want nu is het nog alleen bij zeldzaamheid, dat men eigenlijke troepen, echte "soldats de la guerre", gelijk René Benjamin ze naïef-schilderend noemt, door de stad marcheren doet), - talrijke soldaten liepen door de straten; en zo ontmoette ik er een bataljon van allemaal jonge, frisse kerels, in volle wapenrusting, met nieuwe uniformen, met al de allures van dezen, die nog het vuur niet gezien hebben, maar ... het spoedig genoeg zouden horen en voelen: een schouwspel dat gij in Holland niet kent, maar dat ook voor dezen, die in deze soldaten de moord van de Belgische broeders aan het front zien, een tragische indruk maakt. Welnu, deze Duitse soldaten, die natuurlijk wisten dat ze morgen reeds vechten zouden waren blijkbaar vooral op dat ene bedacht: het was de eerste meidag. Zij waren niet martialer dan behoort; zij zongen het bemoedigend "Gloria victoria" niet, dat te dien tijde onontbeerlijk was bij voorbij marcherende regimenten (nog iets waar verandering in blijkt gekomen); zij zagen er noch buitengewoon uitgelaten, noch buitengewoon terneergeslagen uit: het waren doodgewone soldaten, zonder eigenlijke gedweeheid misschien, maar ook zonder snoeverij. Alleen, het was één mei, nietwaar? En zij hadden dan ook om de pin van hun Pickelhaube een kransje gevlochten van madeliefjes, een kinderlijk klein kransje om die geduchte pin: zinnebeeld van de herlevende natuur om dat

zinnebeeld van vernieling, - waar zij trouwens niet aan dachten, aangezien het de eerste dag van de mei was, en men in hun land die dag bloemenhoedjes pleegt te dragen ...

Ik herhaal het: het was ridicuul en het was pijnlijk. Alleen: het was, troostend misschien voor die jonge mannen, die er door vergaten, allicht, dat zij de dood tegemoet gingen ...

Aldus voeden wij ons met illusie, vaak zonder het zelf te weten, alleen omdat een traditie het wil, en ook meestal omdat denken zo'n lastig werk is.

Maar zullen wij ons daar in de toekomst tevreden mee mogen stellen?